

V soboto, dne 9. maja, se vrši zvečer pri Schenerju v Krškem koncert, ki ga priredi „Pedagoško društvo“ v Krškem v zvezi z našim društvom in čigar čisti dohodek je namenjen našemu prepotrebemu konviktu. Pri koncertu sodeluje učiteljsko iz krškega, kozjanskega, brežiškega in sevnškega okraja ter se kaže zanj že sedaj prav živo zanimanje. Da bo pa tudi gmotni uspeh dovoljen, prosimo odbor nujno vse člane in članice, da se koncerta zanesljivo udeležijo. Kako žalostno bi bilo za nas in našo stanovsko zavednost, ako bi ne bilo naše društvo pri koncertu častno zastopano. Nihče ne sme ostati doma. Dobitke za srečolov smo prejeli že od mnogih dni, nekateri tovariši in tovarišice pa se našemu pozivu še niso odzvali. Prosimo torej, naj se dobinki za srečolov pošljejo društvu predsedniku vsaj do srede, 6. maja. Kdor nima kaj primernega podariti, naj pošlje denarni prispevek.

Na veselo snidenje! Odbor.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice v Trstu zboruje v nedeljo dne 10. maja, ob 10. dopoldne v Sv. Križu. Poleg običajnega dnevnega reda predava dr. Just Pertot o temi: Kako pospešuje ljudska šola javno zdravstvo. Po zborovanju izlet k izvirnikom tržaškega vodovoda v Brojnico.

Vabi se vljudno tovariše iz bližnjega Krasa. Odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Ravnatelj goriške gimnazije ostane.** Govore, da je ravnatelj goriške gimnazije Simzig, ki je prošil za umirovljenje, na prigovarjanje namestnika princa Hohenlohea, umaknil svojo prošnjo in da ostane še eno leto na svojem mestu. — Glede tega pravi „Edinost“: Friderik Simzig je mislil vstopiti koncem šolskega leta v pokoj in je bil vložil že tozadevno prošnjo. V sredo je bila seja deželnega šolskega sveta goriškega, na kateri so ga pregovorili, da je odtegnil svojo prošnjo za upokojenje. Vlada je bila v tem slučaju v veliki zadregi, ker ni imela sposobne osebe za namestitev. Najrajša bi imenovala Nemca; tega se pa ne upa, ker se boji razprav v deželnem zboru in vprašanj v državnem zboru. Slovenca se vlada ne upa imenovati, ker bi se temu uprl Lahi. Italijana pa tudi ne, ker bi mu nasprotovali Slovenci. Pomagala si je torej iz zadrege s tem, da je pregovorila sedanjega ravnatelja, da ne gre še v pokoj. Kaj pa potem? — Rešitev mora priti, najljubša pa je, da se gimnazija razdeli v slovenski in nemški oddelek vsak pod lastnim vodjem.

**** Tudi za dekliške licee** je izdal naučni minister podobne predpise zrelostne izkušnje kakor za gimnazije in realke.

**** Nova naredba o zrelostnem izpitu.** Naučni minister dr. Marchet je izdal novo naredbo glede zrelostnega izpita. Med drugim določa, da se mora kandidatu dovoliti pol ure, da si izbere temo, ki hoče o nji pisati nalogo iz materinega jezika. Minister odreja tudi druge olajšave ter ukazuje, da se mu teme za pismeni izpit predlože, da jih bo sam pregledal.

**** Židje na srednjih šolah v Avstriji.** „Deut. Volksblatt“ je priobčil statistični pregled, iz katerega je razvidno, da je na 21 dunajskih gimnazijah med 6897 učenci 1953, oziroma 28 odstotkov Židov; na 20 dunajskih realkah med 6845 učenci 22-23 odstotkov Židov, in da so na več gimnazijah židje celo v večini. Enako razmerje je tudi glede nemških gimnazij v Pragi.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v peti letošnji številki to lepo vsebino: 1. Ob golobčkovem grobu. Jos. V. Andot. Pesem. — 2. Dedkov god. Borisov. Povest. — 3. Rdeča kapica. Fr. Brinar. Povest s podobo v barvotisku. — 4. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 5. Ljubi maj, krasi maj! Podoba v barvotisku. — 6. Premodre glave. Silvester K. Narodna smešnica. — 7. Kaj se je zgodilo? E. Gangl. Pesem s podobo v barvotisku. — 8. Poučna razprava o jubilejskih znamenjih. Janko Polak. Poučni spis. — 9. V skoku. Podoba v barvotisku. — 10. Pouk in zabava. Mladi risar. Albert Sič. Podoba. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Knjižica „O jetiki“. Pred 10 leti sem izdal gori omenjeno knjižico. Spisal jo je imenitni specialist za pljučne bolezni, sedaj že blagopokojni dr. Anton Pogačnik v Gorici, in sicer v nemškem jeziku. Jaz sem njegovo nemško delo le poslovenil ter podal „Predgovor“. Knjižica je pošla skoro docela. Le 5 ali 6 iztisikov imam še na razpolago.

Ko sem slučajno zvedel, da bo leha vrli tovariš Anton Pesek, sem mu poslal en iztisek te knjižice, želeč, da bi mu koristila.

Tovariš Pesek, ki menda te knjižice doslej še ni poznal, mi je pisal nato dne 2. aprila t. l. sledeče značilne besede:

„Vašo knjigo o jetiki sem prejel in vam izrekam za njo posebno iskreno zahvalo. Kupil sem si ono zdravilo, — kupil iste praške in sploh se ravnam po Vaši knjigi in reči moram, da se mi zdravi boljše. Knjiga res ni pisana

po sedanjih pojmih strogo „znanstveno“ (čital sem namreč že mnogo „znanstveno“ pisanih knjig o jetiki), a nekaj ima, kar drugim manjka, to je: praktična je in pozna se, da je bil dr. Pogačnik jako izkušen zdravnik. Praksa pa je za uspeh glavno, in sicer bolj nego še tako „znanstvena“ teorija o bacilih itd. Škoda, da Vaša knjiga ni bolj znana. Zasluži pač, da bi se razširila med najširše sloje naroda. Priporočal jo bom povsod in sprejmite še enkrat moje iskreno zahvalo zanjo!“

To so pametne besede odličnega tovariša! Rad bi priredil drugo pregledano izdajo te knjižice, ako bi dobil založnika.

Knjižici bi oskrbel tudi sliko pokojnega dr. Pogačnika in dodal bi ji tudi živopisni podlistek, ki sem ga priobčil v „Slovenskem Narodu“ o smrti zaslužnega zdravnika.

Cena knjižice v prvi izdaji je bila 25 krajcarjev, a druga izdaja naj se tiska v mnogo tisoč iztisikih; iztisiki pa naj bodo veliko cenejši, morebiti le po 10 krajcarjev, da se koristno berilo močno razširi med narod.

Morebiti se na te vrstice oglasi kak podjetej založnik. Prav bi bilo. Vivos voce!

Na Bukovici, 25. aprila 1908.

Janko Leban.

Češki umetniki ne pojdejo na Dunaj. Češki upodabljači umetniki so sklenili, da se z ozirom na to, ker so Nemci onemogočili češke gledališke predstave na Dunaju, ne udeležijo nobenih jubilejnih prireditev na Dunaju.

Slovenska gledališča v Pragi. Ravnateljstvo mestnega gledališča v Kraljevih Vinogradih je povabilo poljski gledališči v Krakovu in Levovu, slovensko v Ljubljani in hrvaško v Zagrebu, naj pridejo gostovat tekom letošnjega poletja za nekoliko dni v Prago. Krakovski gledališče je že obljubilo, nadejati se je, da obljubi gostovanje tudi poljska opera iz Levova kakor tudi slovensko in hrvaško gledališče. To bo najlepši odgovor na protikulturno postopanje krščansko-socialnega in nemško-nacionalnega Dunaja proti češkim gledališkim predstavam v prestolnici.

Glas „Matice Hrvatske“ prijavlja v 6. številki dr. Jos. Tominaška „Književna vzajemnost med Hrvati in Slovenci“. S to temeljito razpravo seznanimo o priliki svoje bralce.

Kulturno delo.

+ Družba sv. Cirila in Metoda je izdala, hotoč ustreči slov. občinstvu, Bleiweis-Vodnikove razglednice velikonočne in pomladanske se vse razpeče, zato se upa, da bodo tudi te šle hitro izpod rok, posebno ker je letos 150 letnica Vodnikova in 100 letnica Bleiweisova. Prosi se torej družbine podružnice in trgovce, da jih naroče in na ta način omogočijo zavednim Slovincem, da si lahko vsakdo in v vsakem kraju nabavi slike naših prvakov.

+ Društvo slovanske kulture v Moskvi. Dne 11. aprila se je vršil ustanovni shod društva, ki si je postavile namen gojiti slovansko vzajemnost na kulturnem in gospodarskem temelju. Člani novega društva se obvezujejo proučevati razmere vseh slovanskih plemen ter se seznanjati s plodovi slovanske kulture. Da bi doseglo društvo svoj namen, bo društvo prirejalo tečaje in predavanja o slavistiki, ustanavljalo založništva, slovanske knjižnice in muzeje, z razstavami in s pomočjo tiska bo širilo umevanje slovanske misli; skrbelo bo za to, da bodo Rusi obiskovali slovanske dežele in da bi se uživala misel slovanskih shodov (kulturnih, umetniških in gospodarskih). Politika je izključena iz društvene delavnosti. Med člani je mnogo visokošolskih profesorjev (po večini konstituiranih demokratov ali kadetov), kakor Kirjev, Kotljarevski, Novgorodcev, Korš, Vernadski, Ozerov, Davidov itd. Za predsednika je izvoljen Korš, za tajnika Čudovski.

Politiški pregled.

*** Goriški deželni zbor** bo baje sklican meseca junija. Zboroval bo nekaj časa v juniju ter nadaljeval potem zasedanje jeseni.

*** Potrjen zakon.** „Wiener Zeitung“ je priobčila potrjenje zakona, sprejetega v goriškem deželnem zboru, glede novih deželnih naklad na pivo.

*** Štajerski deželni zbor** bo sklican, kakor poročajo graški listi, po Binkoštih v večtedensko zasedanje. Rešil bo proračun za l. 1908 in pa preosnovo deželnega volilnega reda. Sicer je pa mogoče, da se zaradi položaja v državnem zboru na tem kaj izpremeni.

*** Skupni proračun za l. 1909.** nima posebnih povišanj razen potrebnih za mornarico, ki izkazujejo 78 milijonov nasproti 56 milijonom v lanskem letu.

*** Cesar v Pragi.** Kakor javljajo iz Prage, pride cesar tja koncem maja in ostane dva dni, da si ogleda razstavo. Iz Prage se poda naravnost v Berl.

*** Deželnozborna volilna reforma v Dalmaciji.** Kakor javljajo iz Zadra, odpušlje te dni deželni odbor ministrstvu na Dunaj novo volilno reformo za dalmatinski deželni zbor. Deželni zbor bo baje pred zvršetkom svoje volilne dobe še enkrat sklican, da odobri novo volilno reformo.

*** Saniranje deželnih financ.** Govore, da nameruje vlada povišati davek na žganje za 50 stotink za liter, in iz tega povišanega dohodka naj bi se dalo deželam 25 milijonov kron v saniranje njihovih financ. Dohodek od rečenega zvišanja davka na žganje pa bi iznašal v resnici približno 50 milijonov kron, ali z drugo besedo: dežele bi dobile le polovico od zvišanega dohodka; druga polovica pa bi šla v državno blagajnico. Menimo tudi, da se zaradi tega davka na žganje konsum žganja nekoliko zmanjša — kar bi bilo le iskreno želeli v interesu moralne in materialne blaginje ljudstva — vendar napravi pri tem država še vedno krasno kupčijo. Vprašanje je le, kaj poretke zastopniki dežel k taki razdelitvi, k temu načinu saniranja, od katerega bi imel glavni dobiček tretji? Vprašanje je tudi, da-li bi v državnem zboru dobili večino za tako razdelitev? Ali bilo kakor bilo: tudi ob tej priliki se je pokazalo, da je finančni minister trgovce, ki nikdar ne pozablja — misliti nase.

*** Liga čeških mest.** Pod predsedstvom praškega župana dr. Groša se je osnoval odbor, ki pozivlja vsa češka mesta v eno ligo. Sestanek čeških mest se vrši na praznik sv. Vavla, dne 28. septembra, povodom češke jubilejske razstave. Liga stremi za tem, da vsa slovenska in druga mesta, ki niso nemška, ne pošljejo svojih zastopnikov na Dunaj.

*** Ogrski socialisti** so imeli v Budimpešti kongres. Glavni predmet je bilo vprašanje o splošni volilni pravici. Sprejela se je resolucija, v kateri se preti s splošnim štrajkom, ako bi vlada predložila parlamentu načrt volilnega zakona s pluralnim volilnim sistemom in javnim glasovanjem.

*** Madžari proti armadi.** V Miškolen so te dni igrali neko vojaško dramo, v kateri se silno napada vojsko. Zaraditga je poveljnik vojske odtegnil gledališni upravi sodelovanje vojaške godbe. Med tem uprizarjajo igro nadalje, a občinstvo je odgovorilo poveljstvu s tem, da dvakrat bolj obiskuje gledališče.

*** Načrt o kongresu ogrske katoliške duhovščine.** Naučni minister je izdelal načrt o ureditvi kongresa, ki bo še tega poletja predložen zbornici.

*** Prepovedana srbska himna.** Bosanska deželna vlada je prepovedala sviranje in petje srbske in črnogorske himne in drugih narodnih srbskih pesmi.

*** Sklicanje srbskega cerkvenega kongresa.** Iz Budimpešte poročajo, da bo v drugi polovici meseca maja sklican cerkveni kongres o stvari volitve novega patrijarha.

*** Stoletnica ustanovitve srbske redne vojske.** Dne 29. junija, na rojstni dan kralja Petra, praznuje v Beogradu stoletnico ustanovitve srbske redne vojske. O tej priliki dobe srbski polki nove zastave, ki jih izdelujejo v — Parizu.

*** Ženski kongres v Rimu.** Dne 23. pret. mes. je bil na kapitolu v navzočnosti kraljice Helene otvorjen prvi ženski kongres. Navzočih je bilo okoli tisoč žensk, med temi gostov iz Francije, Nemčije in Švice. Naučni minister Rava je pozdravil kongres z nagovorom, ki je bil pohvalno sprejet.

*** Bivši angleški ministrski predsednik Campbell-Bannermann** je umrl. Rojen je bil l. 1836. Po Gladstonu je bil najmarkantnejša politična osebnost na Angleškem.

*** General Linevič umrl.** Dne 23. pret. mes. je umrl general Linevič, bivši vrhni poveljnik v Mandžuriji. — General Linevič je bil eden najboljših ruskih generalov, kar je pokazal tudi v rusko-japonski vojni, v kateri je poveljeval armadni zbor. Ko je bilo po bitki pri Mukdenu odvzeto Kuropatkinu vrhno poveljstvo, je to prevzel Linevič, ki je zbral rusko armado pri Tielingu ter se potem umaknil dalje proti Harbinu, kjer je organiziral armado, da stopi zopet v ofenzivo proti Japoncem. A sledila je pomorska bitka pri Cuzumi, nakar so se kmalu potem pričela v Portsmouthu mirovna pogajanja, ki so dovedla tudi do sklepa miru.

Vestnik.

V občinski svet ljubljanski sta izvoljena tovariša nadučitelj Jakob Dimnik in nadučitelj Anton Likozar.

Teorija in praksa. Zopet nov donesek k temu slavnemu poglavju! „Slovenec“ si je ta teden privoščil tovariša Žirovnika iz Št. Vida pri Ljubljani, ki mu posebno globoko leži v želodcu. A ni izkazal njemu samemu časti, nego priporočila svojim poslanecem uradnika deželnega odbora, g. Drenika, in pa tudi imenoval kar 12 uradnikov. Zakaj? Tov. Žirovnik in g. Drenik ustanavljata v Št. Vidu „Sokola“, tisti uradniki pa so člani uradniškega društva „Naše zveze“. In to je greh! Denunciant! Terorist!

Tov. Janko Leban je toliko okrevljal, da je zopet prevzel šolski pouk, a suplentinja gđe. Ivana Mesec je zapustila Bukovico ter odšla suprirat na Vrhniko.

Osebnosti v Kranjskem. Učiteljica Uršula Mazijeva v Sostrem je zaradi boleznih dobila dopust in pride na njeno mesto kot suplentinja Antonija Adamičeva iz Hrušice. Istotako je zaradi bolezni dobil dopust nadučitelj Hinko Likar v Grahovem in ga nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja Ivana Gabrovska, interimistično vod-

stvo šole pa prevzame definitivna učiteljica Marija Kraljeva. Provizoričen učitelj v Loškem potoku Pavel Ločnik je premeščen v Dolenjo vas in pride na njegovo mesto kot provizorična učiteljica suplentinja na Rakeku Zofija Suša. Učitelj Anton Lenarčič v Št. Vidu pri Ljubljani je pozvan na c. kr. vadmico, da nadomešča novoimenovanega nadzornika za kranjski in radovljiški okraj g. Pavšiča. Lenarčiča bo v Št. Vidu nadomeščala Marija Bittenčeva.

Krško učiteljsko društvo je priredilo v nedeljo, dne 26. t. m. ob 3. pop. roditeljski sestanek, ki je bil namenjen v prvi vrsti kmetiškemu ljudstvu iz okolice. Tovariš Karel Humek je predaval o temi: „Matere, pripovedujte otrokom povesti!“ Naglašal je, da so pravilice in pripovedke velikega vzgojnega pomena za otroke v predšolski dobi; priporočal je materam več občevanja z deco, da ta duševno popolnoma ne zastane in ne podivja. Nadzornik Ljudevit Stiasny je nato pokazal najimunitnejše znamenitosti iz večnega Rima, v predavanju „Škodljivost opojnih pijač“ je pa z zdravstvenega in moralnega stališča opisal zlo posledice alkoholizma. — S tem je krško učiteljsko društvo za letošnje šolsko leto zaključilo roditeljske sestanke, ki jih je doslej priredilo osem. Lepo in častno!

Pedagoško društvo v Krškem v zvezi z Brežiško-sevnškim učiteljskim društvom vabi h koncertu, ki se vrši v soboto, dne 9. maja t. l. v prostorih Narodne čitalnice (hotel Schener) v Krškem. Vzpored: a) Nagovor. b) Koncert. 1. Schneider: Vasantasa, svira sl. rajhenburški orkester. 2. I. Aljaž: Domovini, mešan zbor. 3. Iv. Zajc: Vir, samospev, za sopran s spremlj. glasovirja, poje gđe. Seligo. 4. Dr. A. Schwab: Slanica, moški zbor. 5. Liszt: Ernani, parafraza, igra na glasovirju gospa Kokot. 6. V. Krek: Pogovor z domom, mešan zbor. 7. Beriot: 7. koncert za gosli v G-duru, svira g. F. Drnovšek, na glasov. spremlja gospa Kokot. 8. Dr. G. Ipavec: Oblaček, četverspev. 9. St. T. Mokranjac: Srbske narodne pesmi, mešan zbor. 10. P. Križkovski: Utopljenka, moški zbor. 11. Parma: Pozdrav Gorenjski, svira sl. rajhenburški orkester. Srečolov in prosta zabava s plesom. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za osebo 1 K. za družino do 3 oseb 2 K. Ker je čisti dobiček namenjen v prid „Učiteljskemu konviktu“ se prepričala hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

† Nadučitelj Ivan Rupnik. Okolo nas dehti pomlad, lepa južna pomlad, vse se giblje in živi, iz zemlje sili življenje — on pa se je moral od nas posloviti ter leči v hladni grob. Na velikonočno nedeljo je v Leskoven pri Krškem nenadoma za vedno zatisnil oči tamonjni nadučitelj, tov. Ivan Rupnik. Umrl je mož, ki so ga visoko čislali vsi, ki so ga poznali, mož čistega značaja, vnet za svoj poklic, ljubeč svoj narod. Sto in sto sre je zaplakalo ter zautilo bridko bolelost ob izgubi svojega dobrotnika. Mnogoštevilna udeležba od strani občinstva pri njegovem pogrebu navzlic slabemu vremenu je dokaz, da je bil pokojnik povsod spoštovan in priljubljen. Od blizu in daleč so prihitali tovariši in tovarišice, da se še zadnjikrat poslovijo od njega. Pogreba se je udeležilo mnogo gg. uradnikov iz Krškega, med drugimi predsednik okr. šolskega sveta gosp. vladni svetnik J. Tekavčič, sodni svetnik g. Juvancič, okr. šolski nadzornik g. L. Stiasny i. dr. Darovanih je bilo mnogo krasnih vencev, tako od krajnega šolskega sveta v Leskoven. Pedagoškega društva v Krškem, ki mu je bil rajnik mnogo let tajnik, leskovskega in krškega učiteljskega, Okrajne posojilnice v Krškem, rodovine Lapajnetove itd. — Pred hišo žalosti, v cerkvi in ob grobu so peveci pod spretnim vodstvom g. A. Kosa zapeli žalostinke, ki so globoko pretresle srca vseh. Nobeno oko ni ostalo suho. Kako neusahljiva je bila ljubezen pokojnikova do šolske mladine in do svojega naroda, je naglašal v vznesenem nagrobnem nagrob govoru nadučitelj tovariš J. Malnarčič, ko je popisal njega marljivo delovanje. Ob odprtem grobu je plakala pokojnikova rodovina, plakala pa je tudi šolska mladina, ki ji je nemila smrt ugrabila njih dušnega očeta, ljubljeneega nadučitelja. Nikdar več ne bodo slišali zlatih nauk iz njegovih ust. — Zatislil je oči, da se odpodije po napornem delu. Stori je, kolikor je bilo v njegovi moči. — Bodi mu zemljica lahka in časten spomin!

† Valentin Kumer. Po dolgem bolehanju je umrl v 60. letu svoje dobe tov. Valentin Kumer, upokojeni mestni učitelj ljubljanski. Pokojnik je bil rojen dne 1. februarja 1849 v Kranju. Posvetil se je učiteljskemu poklicu, napravil 3. avgusta 1867 zrelostni, dne 30. oktobra 1876 pa usposobljenostni izpit, oba v Ljubljani. Kot začasni učitelj je služboval štiri leta v Idriji in Trzinu, kot stalni učitelj pa 31 let v Ljubljani. Zaradi bolehnosti je pred šestimi leti stopil v stalni pokoj. Bil je tih, resen, marljiv in sposoben učitelj, čistan med kolegi. Bodi mu časten spomin. Truplo so prepeljali v Kranj.

„Za otroka.“ Ministrski predsednik baron Beck bo zdaj sestavil veliko komisijo, ki bo nje naloga, podpirati vlado pri osnovi in organizaciji jubilejske akcije za gmotno in npravno povzdignje mladine. V komisiji bo vsaka kronovina zastopana po dveh delegatih, vrhuta pa bodo nje člani strokovnjaki in druge

vplivne osebe, na katerih dejansko sodelovanje treba najbolj računati. Deželni šefi bodo v sporazumu z deželnimi odbori sporočili osrednji vladi svoje tozadnje predloge. Načrt je sledeči: Po krajih, kjer ni nič mladinskih oskrbovalnih zavodov, dojdijo, bolnice itd., se ustanove novi, že obstoječi pa dobe znatne podpore. Deželni šefi imajo osrednji vladi naznaniti vse take že obstoječe zavode.

Proti jetiki. Oskrbništvo drž. fonda proti jetiki, ki znaša v glavnici dva milijona kron, je za letos razdelilo redne podpore raznim društvom za zatiranje te strašno razširjene nalezljive človeške bolezni. Razdelilo se je vsega skupaj 94.527 kron, od teh se je nakazalo deželnemu pomožnemu društvu za jetične bolnike na Kranjskem 4500 kron, kateri znesek se bo tudi nadaljnjih petnajst let redno izplačeval. Obenem se je dovolil istemu društvu letni prispevek za leto 1908. v znesku 2000 K.

V Zalcu dobe vendar končno tolikanj potrebno novo šolo. Stavba na prostor dedičev po Mar. Žuževu je sedaj dovoljena.

Jubilejski zlati denar po 10 in 20 kron. Vest finančnega ministrstva, objavljena v "Wiener Zeitung", naznanja, da bodo letos povodom cesarjevega jubileja kovani in stavili v cirkulacijo zlate denarje po 10 in 20 kron avstrijskega kova. Ti bodo imeli na eni strani podobo cesarja z dotičnim napisom in na drugi strani cesarskega orla z napisom "Duodecim lustris gloriose peractis". Teža, čista vsebina zlata in polmer bodo isti, kakor pri sedanjih enakih denarjih.

Uradna učiteljska skupščina za brežiški, kozjanski in severiški okraj se vrši letos dne 11. junija v šoli na Vidmu. Na dnevnem redu so sledeče teme: a) Kako naj goji ljudska šola patriotična in dinastična čuvstva pri šolski mladini? b) Posobnim ozirom na letošnji cesarski jubilej. c) Kako se naj pouk v geometričnem oblikoslovju preosnuje na naših ljudskih šolah, da ustreza današnjim zahtevam? d) Katera načela naj se pri sestavljanju urnikov posebno upoštevajo? Sestaviti je vzorne urnike za enorazredne do šestrazredne šole.

Na petrazrednici v Čadrami pri Konjicah je do 14. majnika razpisano eno mesto učitelja in eno mesto učiteljice v stalno nameščenje.

V Kamni gorici se razpisuje nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje. S to službo je združeno tudi prosto stanovanje. Prošnje naj se predlagajo po predpisani službeni poti do 25. maja 1908, pri radovljiškem okrajnem šolskem svetu.

Kam dovede narodna nestrpnost. Čeh in Nemec prideta skupaj v gostilnico. Nekaj časa se mirno razgovarjata. Ali ko začeta politizirati in jih pijača razgreje, prideta v prepir. Nemec se roga Čehu, češ, to je narod zavihan nos in široki ust, ki se jim pozna barbarstvo. Čeh spominja Nemca na veliko število krofastih alpskih nemških bebecov ter se hudomušno pristavi, da imajo menda tam shranjen tisti instrument, s katerim proizvajajo svoj "jodler". Posledica tega je bil tepež in sodnijska tožba.

V Čadramljah pri Konjicah se je dne 25. m. m. vršil četrti roditeljski sestanek. Očetov in mater se je zbralo blizu 200. Veselilo nas je, da i g. župnik ve ceniti take sestanke, kar je pokazal s svojo navzočnostjo in vztrajanjem do konca. Izborni je govoril tov. g. Čeh iz St. Jerneja o temi: Slaba vzgoja je slabih česov mati ali dobra vzgoja brani uboštvu pod streho. Na izbranih zgledih je polagal poslušalcem na srce, kako hudo se pregrejši starši nad seboj, svojimi otroci in vso občino, ako zanemarjajo vzgojo otrok ali jih celo sami pohujšajo. Na drugih primerih je dokazal blagodejni vpliv dobre vzgoje. Vsi primeri so učinkovali tembolj, ker so bili vzeti iz resničnega življenja, deloma iz govornikove šolske prakse, deloma iz življenja sosedov. Poslušalci so se imeniten, po obliki in vsebini dovršni govor pohvalili z burnim ploskanjem ter prosili, naj se s sestanki v poletju ne prekinje, kakor je bilo nameravano, ampak naj se nadaljujejo skozi vse leto. Da bi bili videli veselja zar na obrazu g. tov. Brumna! Evo ti najlepšega zadoščenja za trud in skrb. Tovariši v okolici in drugod, posnemajmo ga! Naj tudi nam žari obraz veselja ob takšnem zadoščenju!

Iz seje ožjega c. kr. okraj. sveta v Tolminu. Učiteljci Albini Gerželjevi in Ljudmili Mesarjevi se pripozna II. petletnino. Imenujeta se učiteljci ročnih del na Serpenici in v Starem selu. Učitelj Matevž Mikuž je bil na lastno prošnjo zaradi bolezni premeščen iz Loga v Tolmin; na njegovo mesto pride Hude Josip. Učiteljica Jakli Lizika se upokoji na lastno prošnjo. Ustanovi se nanovo enorazredno šolo v Puljubinu; dvorazredna šola v Volčah se razširi v trirazrednico. V drugo plačilno vrsto sta bila pomaknjena Kalan Milko in Janez Bratina. Razpiše se v okraju več mest za definitivno nameščenje.

Osebnosti na Stajerskem. Za učitelj-voditelja v Žusemu je imenovan dosedanj nadučitelj v Bali cerkvi na Kranjskem Makso Sribar. Stalni učitelj, oziroma učiteljice so postali: v Polzeli Peter Loparnik od St. Janža na Dravskem polju v Braslovčah Marija Jašovnikova od St. Ruperta v Slov. Goricah, v Letušu ondodna supletinja Miroslava Zmrzlikarjeva, v St. Jurju ob Tabru dosedanja suplet v Runčah Franc

Košir, v Ščavnici ondodna supletinja Alojzija Gorjakova, v Lenu dosedanja učiteljica na Ponikvi ob južni železnici Ana Kleinova, v Pišecah pa ondodni začasni učitelj Josip Bohinec.

Zalostno! Gospa vdova Franja Volaričeva je pisala g. Janku Lebanu, ocenjevalcu najnovejšega dela pokojnega tovariša-skladatelja, Hrabroslava Volariča, te značilne vrste, ki jih doslovno priobčujemo: "Srčna hvala Vam za trud, ki ste ga imeli z dopisovanjem v časnik zaradi skladab. Kupčija gre pa slabo, posebno tu na Gorškem ne gre nič. Na Tolminskem sem prodala samo 1 izvod (bralno društvo Ljubini pri Tolminu). Noben učitelj, nobeno društvo ni naročilo. Tega nisem pričakovala! Vse drugače pa je na Stajerskem, Kranjskem in celo na Koroško sem poslala precej iztisov. Morda čez 10 let izdam druge (skladbe), poprej gotovo ne!" — Tem vrticam ni treba komentara.*

Pevsko in glasbeno društvo v Gerici priredi v soboto dne 2. maja 1908 svoj redni XII. koncert v dvorani "Trgovskega doma."

Drugi izkaz doneskov za spominsko ploščo Strmu. Darovali so gg. S. Meglič, nadučitelj in B. Kolšek, J. Jakš, I. Bizjak, R. Vrabl, učitelji na Vrnskem, vsak po 1 K; J. Fras, učitelj pri Sv. Križu, 1 K; K. Cociancig, učiteljica v Loki, 6 K; pri velikonočnem zborovanju v Celju 120 K, in sicer: po 10 K F. Brinar, nadučitelj v Gotovljah in F. Rošker, nadučitelj v Loki pri Žusmu; po 5 K: M. Kregar, učiteljica v Polzeli in I. Klemenčič, učitelj na Ptujski gori; po 4 K: F. Levstik, učitelj v Celju in B. Jurko, šol. vodja v Razboru; po 3 K: M. Jurkovič, šol. vodja v Smarji, A. Zabukovšek, učitelj pri Sv. Lenartu in S. Sekirnik, nadučitelj v Gaberji pri Rogatecu; po 2 K: R. Vudler, učitelj v Grižah, J. Mešiček, nadučitelj v Sevnici, L. Černež, šol. vodja v Grižah, A. Petriček, nadučitelj v Zalcu, J. Robič, učitelj v Vuhredu, V. Weber, nadučitelj v Smartnem, A. Potočnik, učitelj v Podrsredi, Iv. Logar, učitelj na Zidanem mostu, A. Gnuša, nadučitelj v Dolu, I. Supan, učitelj v Brežicah, I. Lichtenwaldner, učitelj v Mariboru, M. Krajušič, nadučitelj v Skalah, L. Ulčar, učitelj v Kozjem, L. Serbinek, učitelj v Framu in J. Supanek, c. kr. nadzornik v Celju; po 1 K: I. Burdijan, učitelj v Smartnem, I. Bajšp, nadučitelj v Ormožu, I. Sijanec, učitelj v Gornjem gradu, F. Lebar, učitelj v Hrastrniku, R. Vrečer, učitelj v Zalcu, R. Supanek, učitelj v Novi cerkvi, R. Delakorda, učitelj, Neimenovan v Celju, J. Štrukelj, nadučitelj, Frankolovo, J. Čulek, učitelj v St. Juriju, J. Zorn, učitelj v Loki pri Z., L. Starec, nadučitelj v Poljanah, O. Mol, A. Kuhar in B. Plavšak, učitelji, vsi v Trbovljah, R. Kalan, učitelj pri Sv. Katarini, Fr. Drnovšek, učitelj v Sevnici, P. Jankovič, učitelj v Rajhenburgu, G. Vodušek, učitelj v Trbovljah, L. Serajnik, nadučitelj v Prihovi, J. Krotky, učitelj v Studenicah, J. Korban, učitelj v Gornjem gradu, F. Voglar, učitelj v Celju, H. Stante, učitelj v Celju, I. Holnacec, nadučitelj v Kozjem, A. Sivka, nadučitelj v Sentiurju, F. Serajnik, učitelj v Središču, J. Krajnc, učitelj na Paki, J. Koki, učitelj v Sp. Polskavi, N. Vorl, učitelj v Poljčanah, J. Kramar, učitelj v Braslovčah, M. Kos, učitelj v Laškem trgu, J. Koropec, učitelj v Šostanju, J. Dediček, notarski kand. v Celju, R. Potočnik, c. kr. sod. pristav v Idriji, J. Šepetave, župan v Idriji, J. Pečnik, učitelj v Kapelah, I. Kvoc, nadučitelj v Smartnem, J. Drofenik, učitelj v Benčah pri Gorici, R. Košar, učitelj pri Sv. Bolfenku, M. Grmovšek, nadučitelj v Pilšanu, I. Staufer, učitelj v Pilšanu, Neimenovan v Celju. — Skupaj 132 K; prvi izkaz 118 K; torej je nabranega 250 K, približno polovica proračunjenih stroškov. — Smarje pri Jelšah, dne 26. aprila 1908.

H. Sumer.

Šolsko zdravstvo.

Boj proti jetiki na Švedskem. Švedska narodna liga proti tuberkulozi je objavila v svojem izvestju nekatere podatke, namenjene za peto konferenco v Haagu. Iz njih posnemamo, kako uspešno se bojujejo Švedi proti tuberkulozi in da zavzemajo prvo mesto med državami, ki se bojujejo proti temu zlu. Dr. B. Buhre, tajnik švedske narodne lige, navaja, da se boj proti tuberkulozi zamore voditi na tri načine: z vzgojo, ustanavljanjem hospicev in varstvom otrok. — Kar se tiče vzgoje, je liga priredila v dveh letih preko 600 poljubnih predavanj o tuberkulozi v vseh delih dežele, večinoma na svoje stroške. Ta predavanja je posetilo 120.000 ljudi in vsako je bilo objavljeno v krajevnem časopisu. Vsak posetnik predavanj je dobil ilustrovan spisak s kratko popularno razlago o tuberkulozi. Končno so bile razdeljene med ljudstvom brosure in leta 1907. je začel izhajati mesečnik, izdan od lige. Ta časopis se pošilja brezplačno vsem članom (20.000), ljudskim knjižnicam, dnevnikom itd. — Uspeh tega vzgojevalnega delovanja se že pokazuje. Z ene strani ljudstvo zapodaja čimdalje bolj socialno važnost boja proti tuberkulozi in se interesuje za storjene korake proti tej

* Gotovo bi si skladbo omislilo več tovarišev, a ti se oziroga predvsem na priporočila našega lista. Mi pa navedemo priporočamo samo knjige, muzikalijske itd., ki nam pridejo na ogle

bolezni; z druge strani pa živi razgovori v delavskih društvih, na javnih shodih, v časopisih silijo posamezniki, urade in mesta, da mislijo o ustanovitvi hospicev in zdravilišč za tuberkulozne. — Propaganda za ustanovitev zdravilišč je našla tako jako dobro podporo; tudi je bila odločno izvedena s pomočjo predloga, sprejetega v švedski državni zbornici; ustanovljanje zdravilišč pa podpirajo mesta in novinstvo. Važen korak je odločil vlade, s katerim se je ustanovila parlamentarna komisija za proučevanje vprašanja o tuberkulozi, v kateri namen je darovala liga ministrstvu 14.000 K. Komisija zbira in proučava poročila, tikajoča se tuberkuloze, ter naproša vse zdravnike, da ji pošiljajo poročila o razširjenosti tuberkuloze v deželi. — Varstvo otrok pred tuberkulozo je brezdvomno eno najrazumnejših in najuspešnejših sredstev v svrhu omejitve okuženja.

— Da se namreč prouči vprašanje, kako je možno zabraniti nalezljivost v ljudskih bivalističih, je postavila liga v Stockholmu hišo, kjer stanujejo delavske rodovine, od katerih oče ali mati boluje na tuberkulozi; pri tem pa so starši več ali manj sposobni za delo ter imajo zdravo deco. Te rodovine se bo opazovalo nekoliko let, da se spozna, koliko otrok bo rešenih pred tuberkulozo. — Tudi je švedska liga proti tuberkulozi namestila tako v Stockholmu kakor v provincijah več bolnikov v zdravilišča ter izdala v ta namen 170.000 K. Med nami Slovenci je ta strašna bolezen jako razširjena. Posebno naši delavci-premogokopi umirajo na nji. Naj bi se naša društva za bolne na pljučih zgledovala na švedskem vzoru!

F. K—ec.

Pozor na obuvalo šolo obiskujočih otrok. Pozimi, zlasti ob deževnem vremenu, čujemo pogosto pritožbe, da obuvalo šolskih otrok ni vztrajno zoper mokroto in da morajo otroci s premočenim obuvalom sedeti v šoli, zaradi česar si lahko nakopljajo prehlad. Temu se da lahko in za mal denar priti v okom, ako nove črevlje, preden jih jamejo otroci nositi, pripravimo za nošnjo tako-le: Nataremo podplate s pomočjo krtiče s prevarjenim, tedaj že ohlajenim lanenim oljem ter pustimo, da se podplati tega olja dobro napijejo. "Urbace" namažemo s pomočjo čunje iz bombaža nekoliko z riciniovim oljem, toda vsekdar le samo toliko, kolikor ga usnje zamore popiti, sicer bi sedal nanje prah, in obuvalo bi zaradi tega dobilo sivo nič kaj lepo barvo. Na ta način postanejo črevlji vztrajni zoper mokroto in zagadej tudi trpežnejši.

Razgled po šolskem svetu.

— **Shod slovanskega učiteljstva** bo tekom letošnjih počitnic v Pragi. Takoj po tem shodu se vrše vseučiliška predavanja za učitelje v Kromerizu na Moravskem, kjer bo tudi velika splošna moravska razstava. V Kromerizu bo pred kurzi ali pa po kurzi tudi zborovanje moravskega učiteljstva. Najedati se je, da se vseučiliških kursov udeležijo tudi oni jugoslovanski učitelji, ki so česčine zmožni. Da bodo tam slišali mnogo novega in lepega, o tem ni dvoma.

— **Glavni vzrok slabega šolskega uspeha** so prenapolnjeni razredi. In kjer je šolstvo tako urejeno, da niso razredi prenapolnjeni, tam je izginil skoro popolnoma analbetizem. V tem se odlikujejo severne države. Tako n. pr. ima Stockholm 25.147 šolarjev, 748 učiteljic in 171 učiteljev; povprečno po- učuje ena učna oseba 27 šolarjev. — Danski šolski zakon z dne 24. marca 1899 določa, da sme biti v enem razredu do 35 učencev. Norveški šolski zakon določa število šolarjev za en razred 40, v skrajni sili 50. Vendar pa mora biti to število le začasno. — Uradna statistika o nizozemskem šolstvu izkazuje, da je bilo l. 1906/7 v posameznih razredih povprečno 37 šolarjev. V Amsterdamu je poučevala ena učna oseba povprečno 33 šolarjev. — In pri nas?

— **Umrj** je na Dunaju dne 22. pret. mes. vseučiliški profesor, dvorni svetnik dr. Leopold Schroetter. — Dne 8. pret. m. je umrl na Dunaju vseučiliški profesor, dvorni svetnik Mracek. — Bivši profesor na dunajskem vseučilišču in znani raziskovalec, dvorni svetnik dr. Karl Ludovik Schmarđa je dne 7. pret. mes. umrl v starosti 89 let. — Dne 24. je umrl na Reki v 68. letu starosti na povratku v svoj rojstni kraj slavni jugoslovanski zgodovinar in bivši črnogorski pravosodni minister dr. Baltazar Bogšić. Dr. Baltazar Bogšić se je rodil leta 1840. v Cavatu. — Umrj je v Belgradu znameniti srbski zgodovinar, profesor in bivši naučni minister Stojan Bošković, star 76 let. — V Askovu je dne 24. pret. mes. umrl fizik Poul la Cour. — V Parizu je umrl dne 21. pret. mes. profesor književnosti na Sorboni, Emil Gebhard, v starosti 69 let.

— **449 dam** kot rednih in izrednih slušateljic je vpisanih v poletnem semestru na dunajskem vseučilišču.

— **Dunajski konservatorij** prevzame od 1. januarja država. V podražavljenje se sprejmejo med drugim vsi učitelji, ki se jim primerno povišajo njihove aktivitetne doklade in svoječasne pokojnine.

— **Zaprta madjarska šola v Kreštolovu.** "Hrv. Branik" javlja, da je občinski svet v Kreštolovu, okraja daruvarskega, sklenil zapreti tamkajšnjo madjarsko šolo, ki jo vzdržuje znano madjarsko društvo "Julijan". Kakor razlog navaja občinski svet, da je ta šola "zasadnica zlobe, mrnje in madjarizacije med prebivalstvom vse občine".

— **Vseučiliške zahteve bukovinskih Romunov.** Akademski senat černoškega vseučilišča je sklenil naložiti profesorju Mohkovcu, da drži počenši od bodočega šolskega leta kolegij o zgodovini Moldavije in Valahije. Romunski dijaki se ne zadovoljujejo s tem in zahtevajo, da se osnuje profesorska stolica za romunsko zgodovino in da dobi to stolico kak romunski profesor.

— **Slepici na Pruskem.** Pred 25 leti je bilo na Pruskem 23.670 slepcev, a l. 1907. le 21.600. — V vsi Nemčiji je 30.330 slepcev in na vsem svetu okrog 1.800.000. — Evropa ima 180 zavodov za slepce in 140 preskrbovališč za slepce. V Illsachu v Gor. Alzaciji so tiskali prvo abecedo za slepce v latinici. Sploh je literatura za slepce že precej obširna, in znana knjigarna G. Wigand v Lipskem izda vsako leto več knjig za slepce.

Z gospodarskega polja.

— **Nova zadružna postava.** Minister pravosodja Klein je sklical za 4. majnik zadržne strokovnjake na Dunaj k posvetovanju glede nove zadružne postave. Med vabljenimi se nahaja tudi predsednik celjske Zadružne Zveze g. Miha Vošnjak. Enako posvetovanje se je že vršilo l. 1895., h kateremu je bil tudi vabljen g. M. Vošnjak. Vlada je sad tedanjega posvetovanja predložila državnemu zboru leta 1898. v obliki zakonskega načrta; ker pa drž. zbor tedaj ni rešil predloga, pride stvar letos ponovno v državni zbor.

— **Zavarovanje kmetov in roko- delcev.** Svobodna zveza agrarnih poslancev je bila pri ministru notranjih del ter mu izročila svoj sklep, naj bi se tudi mali kmetovalci in rokodelci pritegnili v zavarovanje za starost in onemoglost. Minister je odgovoril, da mu je predlog simpatičen, vendar bi bilo želeto, da bi prišli srednji stanovi s pozitivnimi predlogi pred vlado. Vendar je treba premisliti, da je med zavarovanjem delavcev in samostojnih kmetov in rokodelcev velika razlika; pri delavcih pridejo v poštev trije faktorji: država, delodajalec in delojemalci, katerih vsak bi nosil tretjino bremen. Kmetovalci in rokodelci pa bi morali prevzeti sami dve tretjini bremen, tako da bi plačevanje ne bilo v nikakem razmerju z rento.

— **Koliko zlata porabi industrija?** Industrija zahteva čedalje več zlata. V Ameriki se je od leta 1890. do 1905. poraba zlata v industrijske namene podvojila. Na vsem svetu je potrebovala industrija leta 1890. zlata za 240 milijonov K, leta 1905. pa za 340 milijonov kron.

— **Preseljevanje v Ameriko.** Dočim se je lanko leto okrog 32.000 oseb odpeljalo iz hamburske luke v Ameriko, se jih je odpeljalo letos komaj 3500.

— **Varstvo planik.** Cesar je potrdil zakonski načrt koroškega deželnega zbora, v varstvo planinskih cvetlic, n. pr. planik.

— **Prvi statut za splošni penzijski zavod,** ki mu pripade izvedba penzijskega zavarovanja za zasebne uslužbence, je te dni objavljen v državnem zakonu, hkratu je prijavljen vzorni poslovni red za deželne poslovalce splošnega penzijskega zavoda. Priprave za izvedbo zavarovanja se tako točno vrše, da se pri vsakem nadaljnjem koraku more spoznati jasneje, da vlada povsem zastoplja interese slovenskih interesentov. Pripravlja se močna nemška trdnjava. Prvi statut sicer še direktno ne reši vprašanja, kje in s kakim obsegom se ustanove deželne poslovalnice, iz predpisov o sestavi načelstva pa se vidi, da je že odločena usoda naših krajev. Načelstvo bo stelo 20 članov, od teh jih mora stanovati osem na Nižjem Avstrijskem, štiri je vzeti izmed interesentov na Češkem, po dva člana pa iz skupin deželnih poslovalnic, a) za Moravsko in Slezijo, b) Gornje Avstrijsko, "Solnograško", Stajersko, Koroško ali Tirolsko in Predarlško, c) Galicijo ali Bukovino. Videti je torej z za nas žalostno jasnostjo, da bomo zopet deležni one dvomljive prijetnosti, ki jo nudi skupnost z Italijani ob laški komandi.

— **Zelenjadarski poučni tečaj** se vrši na deželni sadjarski in vinarski šoli v Mariboru od 11. do 13. maja.

— **Poučni tečaj o varstvu rastlin-** stva priredi stajerska kmetijska družba dne 5. maja v Rogški Slatini. Tečaj traja en dan. Poljedelsko ministrstvo je dovolilo za ta tečaj 300 K podpore.

— **Cena pšenici pada.** Zadnje dni je zopet padla cena pšenici v Budimpešti. V dveh dneh je padla cena za 40 stot. Vzrok je temu neuspela spekulacija trgovcev z žitom in tudi povoljno stanje žetev.

— **Podražavljenje lekarnic v Avstriji.** "Zeit" poroča, da so se pričela pogajanja zaradi podražavljenja vseh lekarnic v Avstriji. Lekarnar Willerth, predsednik gremija lekar-